

lehetőségeket, akkor nem ér bennünket váratlanul. Mindenesetre el kell döntenünk magunkban, hogy munkaterületünk melyik lehetőséghez tartozik, és így tudjuk felmérni feladatainkat perspektívikusan, még olyankor is, ha más szervek még nem is gondolnak a lehetőségekre.

Mi az Őrségben már megtettük az első lépéseket, bár a hótörés sok mindenben visszavetett bennünket; de elértük azt, hogy az idegenforgalmi szakemberek felfigyeltek tájunk szépségére és turisztikai jelentőségére. Erdésmunkánkban igyekszünk övni és fokozni vidékünk szépségét és felkészülni az előttünk álló feladatokra. Reméljük, ez a cikk hozzájárul ahhoz, hogy érdeink kulturáltabbak legyenek, és hozzájárul az Őrség, e szép magyar táj jobb megismeréséhez, látogatottságának emeléséhez.

A karácsonyfa-termelés és értékesítés kérdései

KOLLÁR GYULA

Magyarország karácsonyfaszükséglete jelenleg és már jó pár éve másfél millió folyóméter, amelyet mintegy egy millió darabban kell rendelkezésre bocsátani. Méretet illetően a piac igénye főképpen az 1,5 méteres karácsonyfára irányul. A másfél millió folyóméteres országos igényből a budapestiek mintegy 420—430 ezer folyómétert, azaz 280—300 ezer darabot szoktak vásárolni.

A vidéki átvevők a legtöbb esetben a telepeken szokták átvenni a karácsonyfákat. A lábönálló fák megtekintése után nyilatkoznak az átvételt illetően. Így azután a vidéki átvételeknél — vagyis az országosan évente átadott mennyiség mintegy 70 százalékánál — ritkán voltak minőségi viták és az átvételekkel kapcsolatban panaszok. Vidéken ilyen átvételek mellett csak főként az előzetes átvétel nélküli vasúti szállítások során fordultak elő selejtezések és ezek mértéke átlag 1,5—3 százalékot tett ki.

Igen sok panasz merült fel azonban éveken át a budapesti átadásokkal kapcsolatosan. A budapesti átvevő nem képes megoldani az egy időben igen sok helyen szükségessé váló helyszíni átvételt. Ezért a nagyvásártelepi elosztónál történt meg mindig a mennyiségi és minőségi átvétel, hosszadalmas és eredménytelen viták közepette. Ezekben az erdőgazdaságok szempontjából a KERMI (Kereskedelmi Minősítő Intézet) bevonása sem segített. A többéves tapasztalatok tanulságait levonva ez évben a kereskedelemben nem nagyon szokásos átvételi feltételekben sikerült megegyezni és ez teljesen megszüntette az átvevők és átadók meddő vitáit és a selejt százalékot is rekord mértékben sikerült csökkenteni.

Az állami erdőgazdaságok Budapestre szállítottak 1961-ben 349 000 fm-t, ebből 96 000 fm-t selejtezték ki, vagyis 27,6%-ot, 1962-ben 441 000 fm-t, ebből 101 000 fm-t selejtezték ki, 22,6%-ot, 1963-ban 447 000 fm-t, ebből 47 368 fm-t selejtezték ki, 10,5%-ot.

1961 és 1962-ben a túlzott selejtezés miatt bírói segítséget vett az OEF igénybe. A ténylegesen eladott és a ténylegesen Budapestre szállított mennyiségek figyelembevételénél a Központi Döntőbizottság 1961-ben 18,2-re, 1962-ben 17 százalékra csökkentette a selejtet, de az 1963. évi eredmény még így is kiemelkedően jó volt.

Mindez csak a budapesti helyzetet figyelembevéve, évente 0,5—1 millió forint közötti bevétel elmaradását jelentette népgazdaságunk számára. Ha figyelembe vesszük azt is, hogy a vidéki átadások során nem voltak ugyan selejtezések, de az átvevők által tövön alkalmatlannak minősített telepek fáit mégis meg kel-

lett az erdőgazdaságoknak semmisíteni, akkor ez a kár országosan évente több millióra is becsülhető.

Ezek a megfontolások indítottak arra, hogy a karácsonyfa-kérdést szakközönségünk nyilvánossága elé vigyem. A karácsonyfa átadások nehézségeivel évek óta hivatalból bajlódva egyre határozottabban sürgettem, hogy ehhez értő *szakembereinkkel dolgoztassuk ki a karácsonyfa-nevelés technológiáját*. A jövőben kötelezően eszerint végezzék el a telepek helyének kijelölését és kezeljék az erdőgazdaságok telepeiket. Sürgetésem, hivatali feletteseimet kivéve, az elhivatott szakemberek körében nem sok megértésre talált és közülük néhányan mosolyogva meg is kérdezték, hogy ugyan mi kidolgozni való van a lucfenyő nevelése terén. A kérdést így felvetve valóban igazuk van, de *karácsonyfát nevelni mégsem tudunk*. Legjobban a selejtezők mutatják, hogy a karácsonyfa nevelés terén még sok tennivaló van, mert jó karácsonyfa nálunk még ott sem terem, ahol a lucfenyő optimumot talál, sőt megfigyelésem szerint ott is nagyon nehéz jó karácsonyfát nevelni.

Ezeken a termőhelyeken ugyanis a luc hamar nyurgul és egyméteren felül túlságosan nagy lesz az ágörvek távolsága. A hazai „jó növekedésűnek” mondott lucfenyő nem alkalmas karácsonyfának. A karácsonyfának bizonyos esztétikai igényeket kell feltétlenül kielégíteni. Ilyenek a tük élénk, haragos zöld színe, egyenes törzs, arányos növekedés. Arányos növekedés alatt értendő az, hogy az ágörvekből ne hiányozzék egyetlen ág sem, egy-egy örv ágainak hossza közel egyenlő legyen, az ágörvek egymástól való távolsága ne legyen sem túl nagy, sem túl kicsi. Véleményem szerint nem túlzott követelmény, ha azt mondjuk, hogy a karácsonyfa minden méterén (3 m-ig) legalább három ágörvnek kell lenni és ötnél több sem engedhető meg, a csúcshajtás sem lehet hosszabb, mint az ágörvek átlagos távolsága. Fontos követelmény végül, hogy a karácsonyfa ne legyen 2—3 hétnél régebbi kitermelésű, de egészséges, chermeszéges legyen, ne tartalmazzon csupasz, száraz ágakat és az eladás időpontjában ne hullassa a tűjét.

A 2—3 hetes kitermelésű karácsonyfa is erősen hullathatja tűit, ha fagyott állapotban termelik ki és azután zárt, viszonylag meleg kamrában, pincében tárolják értékesítésig. Fontos a „felkészítés” is, (jobb magyar szakkifejezés híján.) A fenyőfából csak felkészítés, az alsó, száraz ágak levágása, a 10—15 cm csupasz tövég kialakítása, a fölösleges kettős csúcs és ághajtások kimetszése után lesz karácsonyfa választék.

Az erdőnevelés szempontjából „jó növekedésű” lucfenyő ritkán tud megfelelni ezeknek a követelményeknek, mert az optimális hazai termőhelyeken 80—100 cm-től felfelé a növekedés hirtelen megugrik és nem ritka a 40—50 cm-es ágörvtávolság sem, amihez azután esetleg még egy 50—60 cm-es csúcshajtás is járul. Az ilyen „jó növekedésű” lucfenyőből hamar lesz szép erdő, de sohasem lesz jó karácsonyfának.

A hazai optimális lus-termőhelyeken az üde termőhely hosszabb, és rendszerint melegebb tenyészeti időszakokkal jár együtt, mint a magas hegyvidékeken, ahol a luc őshonos és nyilvánvalóan ez okozza a karácsonyfa-nevelés szempontjából túlzott növekedést. A rossz termőhelyeken viszont (de nem ritkán még a jó szombathelyi, kőszegi, soproni előfordulásokon is) rendszeres jelenség a tük sárgulása, rövidsége és feltűnően ritka elhelyezkedése az ágakon. Ugyancsak ezeken a termőhelyeken dül a chermesz is. A nem lucfenyőnek való vizesebb termőhelyeken mindehhez a sok hibához még túl hosszú ágörv-távolság is járulhat. Ezek szerint tehát nálunk, egy-két kivételes helytől eltekintve, csak úgy magától ritkán nő jó karácsonyfa és ez volt eddig egyik alapvető oka annak, hogy ahol a minőséget vizsgálták, ott mindig nagy volt a selejtezési százalék is.

Ezek azok az okok, amelyek sürgették a karácsonyfa termelés technológiájának kidolgozását. A technológiának ki kellene térnie a telepek helyének kiválasztására, a telepítés módjaira, a nevelés problémáira, a kitermelés, tárolás, szállítás tudnivalóira.

A telepek helyének kiválasztásában a termőhely-tipológiai ismereteinkre lehet támaszkodni, de semmi esetre se ott létesítsünk karácsonyfatelepet, ahol a tipológia szerint kiválóan megvannak a luc-nevelés előfeltételei, hanem ellenkezőleg, ott ahol csak mesterséges beavatkozással lehet erőteljesebb növekedést elérni. Ilyen például a jelenleg is üzemben levő karácsonyfatelepek közül a zalaegerszegi erdőgazdaság baki erdészetének zágorhidai karácsonyfa telepe. E telep tipológiai jellemzői: 40/c, Zalai hegyhát, évi átl. csapadék 723 mm, tenyészidő alatt 449 mm, hőmérsékleti min — 13,4 C°, max. 32,8°, kitettség nyugati, talaja agyagbemosódásos barna erdőtalaj, vízgazdálkodása 3,4 (száraz, félszáraz), jellemző növényzet *Cladonia rangiferina*, *Cl. bacillaris*, *Cl. nemaxina*. Ezek a termőhelyi tényezők azt bizonyítják, hogy *nem lucfenyő erdőnek való hely*, mégis megkockáztatom azt az állítást, hogy ezen és az ehhez hasonló termőhelyi és klimatológiai tényezőkkel rendelkező helyeken mesterséges trágyázással minden bizonyran el lehetne érni két alapvető karácsonyfa minőségi feltételt, nevezetesen az arányos és a megengedettnél nem nagyobb ágörv távolságot és a tűk üde, zöld színét. A műtrágyázás részleteit illetően hivatkozom Kovács Jenő ismertetésére, amely Az Erdő 1962. évi áprilisi számában (148. öld.) jelent meg, bár azzal a következtetéssel nem értek egyet, hogy a karácsonyfa telepeket „gazdag táperejű” talajra telepítsük, mert azokon a fácskák feltétlenül hirtelen növekedésűek, ritkák lesznek, nagy, formátlan ághajtásokkal.

Kémiai védekezéssel meg lehet szüntetni a chermesz veszélyt is, és máris biztosítható a minden igényt kielégítő minőségi feltételekkel rendelkező karácsonyfa. Valamennyi chermesz fajtánál célszerűnek látszana a védekezési eljárást a fundatrix generáció ellen összpontosítani, ezért tehát tavasszal és ősszel lenne célszerű a kémiai védekezést elvégezni, mert az *Adelges laricis* (*Chermes strobilobius*) fundatrixe tavasszal, a *Sacchiphantes viridis és abietis* (*Chermes viridis és abietis*) fundatrixe szeptember végén kel ki a sexuparák petéjéből. Véleményem szerint azért lenne hatásos a fundatrix generáció ellen védekezni, mert ez a generáció a legkisebb létszámú.

Mindez csak néhány gyors kísérlet kérdése lenne; már az első év tanulságai-ból is le lehetne vonni azokat a következtetéseket, amelyeket bizonyára általánosítani lehetne a karácsonyfa mintegy 6—10 évig tartó növekedésének amúgyis rövid időszakára.

A kidolgozandó technológiának végezetül, a teljesség kedvéért, tartalmazni kellene a kitermelés, a tetszetős és előírásos kikészítés, kötegelés, címkézés tudnivalóit, majd pedig a helyes tárolás, szállítás feltételeit.

Fontosnak tartom azt is, hogy az erdőgazdaságok ne osszák meg két ágazat (művelés és fahasználat) között a karácsonyfával kapcsolatos feladatokat, mert így ezeknek nincs igazi, felelős gazdája és ez vezetett az elmúlt évek során oda, hogy most sürgősen, jóformán újra kell kezdeni a karácsonyfa termelést, nehogy ismét imporra legyen szükség.

— *Nagyméretű araszoló-károsítás* volt tavaly is a Lajta-hegységben és szórványos a Wienerwald keleti részén. A károsító erős elterjedését láthatólag elősegítette a hosszú tél, mert a hernyókat pusztító énekesmadarak költése rosszul sikerült és így kimaradt a biológiai védelem. A vegyszeres védekezést nem tartották gazdaságosnak az erősen regeneráló lombos fafajok mellett. (ALLGEMEINE FORSTZEITUNG, 1963. 15/16. Ref. Jérôme)